

تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

چکیده

در این تحقیق، تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری و نیز بر ابعاد مربوط بودن و قابل اتکابودن آن بررسی شده است. محافظه‌کاری با استفاده از مدل گیولی‌وهاین، مربوط بودن با استفاده از روش سود آتی با سود جاری، و قابل اتکابودن با استفاده از پایداری سود اندازه‌گیری شده است. این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، علی پس از وقوع است. جامعه آماری تحقیق، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که از میان آنها تعداد ۷۰ شرکت براساس روش حذف سیستماتیک طی دوره ۱۳۸۳-۱۳۹۰ انتخاب شده است. برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از روش همبستگی و مدل رگرسیون چندمتغیره، آزمون کولموگروف - اسمیرنف و آزمون دوربین - واتسون استفاده و برای تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار آماری SPSS و صفحه‌گستر Excel بهره گرفته شده است. یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که محافظه‌کاری بر مربوط بودن و قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری تأثیر ندارد.^۴

کلیدواژه‌ها: محافظه‌کاری، کیفیت اطلاعات حسابداری، مربوط بودن، قابل اتکابودن.

The Effect of Conservatism on Accounting Information Quality of Corporations Listed in Tehran Stock Exchange

Fezeh Valizadeh Oghni; Younes Badavar Nahandi Ph.D; Rasool Baradaran Hasanzadeh Ph.D.

Abstract

This research focuses on the effect of conservatism on the accounting information quality. In this study the effect of conservatism on dimensions of relevancy and reliability of accounting information is surveyed. Earnings conservatism is measured using Givoly and Hayn model, earnings relevancy is measured using predictability of future income by current income regression, and earnings reliability is measured using earnings stability. The purpose of this research is applied, and the research method is causal or ex-post method. The research population is the corporations listed in Tehran Stock Exchange since 2004 to 2011 of which 70 companies has been selected using systematic deletion method as samples. Regression model, Kolmogorov-Smirnov and Durbin-watson tests are used for testing research hypotheses. For analyzing data, SPSS statistical software and Excel spreadsheet are used. The research results represent that the earnings conservatism has no effect on the relevancy and reliability of information.

Keywords: Conservatism, Accounting Information Quality, Relevancy, Reliability.

۱. مقدمه

فلسفه وجودی اطلاعات حسابداری، ارائه خدمات به افراد و گروه‌هایی است که برای دستیابی به اهداف خود، از اطلاعات کمی و کیفی گوناگونی استفاده می‌کنند. در حسابداری، به‌عنوان یک سیستم اطلاعاتی، باید به‌صورت کارآ، اطلاعات صحیح و به‌موقع در اختیار استفاده‌کنندگان قرار گیرد تا آنها از این اطلاعات به‌عنوان مبنایی برای تصمیم‌گیری خود استفاده کنند. صورت‌های مالی، بخش اصلی فرایند گزارشگری مالی را تشکیل می‌دهد. هدف از صورت‌های مالی، ارائه اطلاعاتی خلاصه و طبقه‌بندی‌شده درباره وضعیت، عملکرد و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری

است که در اتخاذ تصمیمات اقتصادی برای طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان مفید واقع شود. گزارشگری مالی و مبنای حسابداری ایجاب می‌کند اطلاعاتی که از گزارشگری مالی به‌دست می‌آید، ویژگی‌های معینی داشته باشد. در مفاهیم نظری گزارشگری مالی در ایران، از این ویژگی با اصطلاح «خصوصیات کیفی» نام برده شده است. یکی از این خصوصیات، محافظه‌کاری است که از آن به‌عنوان «احتیاط» یاد شده است. در حسابداری سنتی، مبنای محافظه‌کاری، پدیده «عدم اطمینان» است. همان‌گونه که معمولاً گفته می‌شود، مفهوم محافظه‌کاری یک عامل محدودکننده یا مرزی است که بر اساس آن داده‌ها ارائه

می‌شوند(که اگر پدیده عدم اطمینان وجود نداشته باشد، می‌توان به داده‌های معتبر و قابل‌اتکا ارائه کرد). همچنین از محافظه‌کاری می‌توان به‌عنوان سازوکاری نام برد که اگر به‌درستی اعمال شود، به حل بسیاری از مسائل نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی منجر خواهد شد که به‌طور کلی از شکاف روزافزون بین مدیران و تأمین‌کنندگان منابع مالی واحدهای تجاری ناشی می‌شود(کردستانی و امیریگی لنگرودی، ۱۳۸۷).

محافظه‌کاری در استانداردهای حسابداری ایران بدین معنا است که در شرایط ابهام، اعمال قضاوت برای انجام برآورد به نحوی صورت گیرد که درآمدها یا دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه‌ها یا بدهی‌ها کمتر از واقع ارائه نشود(کمیته تدوین سازمان حسابرسی، ۱۳۸۰). محافظه‌کاری عبارت است از نشان‌دادن واکنش محتاطانه به وجود ابهام به‌منظور ایجاد اطمینان خاطر از اینکه به ابهام و خطرهای احتمالی همراه آن، به حد کافی توجه نشده است. سال‌ها است که حسابداران به محافظه‌کاری به‌عنوان یکی از میثاق‌های محدودکننده حسابداری توجه کرده‌اند و جایگاه این مفهوم با وجود انتقادهای مطرح‌شده درمورد آن هنوز هم درمیان سایر اصول و مفروضات حسابداری حفظ شده است. در ادبیات حسابداری، دو نوع تعریف برای محافظه‌کاری مطرح است: اولی، وجود جانب‌داری در ارائه کمتر از واقع ارزش دفتری سهام نسبت به ارزش بازار آن که فلامس^۱ و اهلسون^۲ در سال ۱۹۹۵ میلادی عنوان کردند و این تعریف از محافظه‌کاری معرف دیدگاه ترازنامه‌ای است و معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری نیز برگرفته از همین تعریف است؛ دومی، تمایل به سرعت‌بخشیدن در شناسایی زیان‌ها و به‌تعویق‌انداختن شناسایی سودها که معرف محافظه‌کاری از دیدگاه سود و زیانی است و باسو بر همین اساس در سال ۱۹۹۷ میلادی معیار عدم تقارن

زمانی را معرفی کرد(پرایس^۳، ۲۰۰۵). محافظه-کاری می‌تواند نقش مؤثری در کاهش منافع حاصل از مدیریت سود که مدیران ارشد سازمان انجام می‌دهند ایفا کند(چن^۴ و همکاران، ۲۰۰۹). محافظه‌کاری در حسابداری، شرکت‌های سودمند را به سمت سوددهی بیشتر تحریک می‌کند تا آنها برای ارتقا تلاش بیشتری کنند و این به کیفیت بالای اطلاعات داخلی منجر می‌شود. محافظه‌کاری با تأثیر بر تصمیمات مالی، تأثیر قطعی-تری در اصلاح کارایی سرمایه‌گذاری دارد(نان و ون^۵، ۲۰۱۰).

در این تحقیق، با استفاده از مدل‌های کمی، میزان محافظه‌کاری محاسبه و معیارهایی جهت کمی‌سازی کیفیت اطلاعات حسابداری ارائه و به‌کمک عوامل تحلیلی استفاده‌شده در پژوهش‌های مختلف مرتبط با موضوع، تعامل بین این دو مقوله بررسی می‌شود؛ بنابراین، مسئله مطرح در این پژوهش این است که آیا محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران تأثیر دارد. همچنین، در این راستا، میزان تأثیر محافظه‌کاری بر هر یک از متغیرهای کیفیت اطلاعات حسابداری بررسی می‌شود.

۲. پیشینه تحقیق

کولیک و وارفیلد^۶(۲۰۰۵)، سنجه‌های توان تبیین مدل‌های ارزشیابی مبتنی بر داده‌های ترازنامه و سود و زیان، خطا و پراکندگی پیش‌بینی تحلیلگران و پایداری سود را برای بررسی کیفیت اطلاعات حسابداری به‌کار بردند. در این زمینه، آنچه اهمیت دارد، معیارها، متغیرها و سنجه‌هایی است که با آنها کیفیت اطلاعات حسابداری ارزیابی می‌شود.

بلچندران و مهنرام^۷(۲۰۰۶)، در بررسی رابطه بین محافظه‌کاری و محتوای اطلاعاتی (مربوط‌بودن اطلاعات)،

1. Feltham

2. Ohlson

3. Price, R. A.

4. Chan, A. L. G.

5. Nan, L. & Wen, X.

6. Kohlbeck, Mark & Warfield, T.

7. Balachandran, S. V. & Mahanram, P. S.

محافظه‌کاری را به‌صورت جانبداری رو به پایین در ارزش‌های دفتری و عدم تقارن زمانی عایدات با استفاده از رویکرد بسط‌داده‌شده پنمن و ژانگ (۲۰۰۲) و باسو (۲۰۰۷) اندازه‌گیری کردند؛ و در تحقیق خود، هیچ شواهدی مبنی بر وجود رابطه بین محافظه‌کاری صعودی (مشروط یا نامشروط) و محتوای اطلاعات نزولی نیافتند؛ اما شواهدی یافتند دال بر اینکه محافظه‌کاری نامشروط صعودی با سطح بالاتری از محتوای اطلاعاتی ارزش‌های دفتری مرتبط است و در صنایع با محافظه‌کاری نامشروط صعودی، کاهش بیشتر بااهمیتی در محتوای اطلاعاتی ارزش‌های دفتری مشاهده می‌شود و در صنایع با رشد بالا بیشتر از صنایع با رشد پایین کاهش محتوای اطلاعاتی عایدات ملاحظه می‌شود ولی با کنترل رشد، شواهدی مبنی بر اینکه در صنایع با محافظه‌کاری صعودی بیشتر از صنایع با محافظه‌کاری نزولی، کاهش محتوای اطلاعاتی رخ می‌دهد، یافت نشد. درمجموع، یافته‌های آنها بیانگر آن است که نسبت‌دادن محتوای اطلاعاتی صعودی به محافظه‌کاری صعودی در حسابداری معقولانه نیست.

رایان^۱ (۲۰۰۶)، تفاوت‌های محافظه‌کاری حسابداری و هموارسازی سود را به شرح زیر توضیح داده است:

۱. هموارسازی سود از طریق شاخص‌های حسابداری قابل محاسبه است؛ اما محافظه‌کاری را می‌توان علاوه بر اطلاعات حسابداری، از طریق شاخص‌های بازار نیز محاسبه کرد.

۲. هموارسازی سود، پراکندگی عایدات را کاهش می‌دهد اما محافظه‌کاری باعث می‌شود توزیع عایدات در مقایسه با توزیع جریان‌های نقدی عملیاتی، چولگی به چپ پیدا کند. میزان عایدات می‌تواند شاخصی برای هموارسازی سود باشد ولی شاخصی برای محافظه‌کاری نیست. هموارسازی سود، نوعی رفتار غیرمحافظه‌کارانه غیرشرطی است؛ و افزایش یا کاهش سود از طریق هموارسازی سود

به‌ترتیب موجب انتقال عایدات در توزیع نرمال به سمت چپ یا راست خواهد شد.

بارث^۲ و دیگران (۲۰۰۸)، برای ارزیابی کیفیت اطلاعات حسابداری، سه متغیر را در نظر گرفتند، که عبارت‌اند از: مدیریت سود، شناخت سریع‌تر زیان، و میزان مرتبط‌بودن ارقام حسابداری.

بندیوپادیا، چن و هانگ^۳ (۲۰۰۹)، در تحقیقی، نقش محافظه‌کاری حسابداری را در مربوط‌بودن و قابل‌اعتماد‌بودن سودهای جاری بررسی کردند. نتایج تحقیق آنها علاوه بر مطابقت‌داشتن با بیانیه شماره ۲ SFAC، بیانگر آن بود که با محافظه‌کاری در حسابداری، قابل‌اعتماد‌بودن سود جاری فدای مربوط‌بودن آن می‌شود. در این تحقیق، «مربوط‌بودن» به‌مثابه «توانایی سود جاری در پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی و «قابل‌اعتماد‌بودن» به‌عنوان «توانایی سود جاری در پیش‌بینی سودهای آتی» در نظر گرفته شده است.

چن و همکاران (۲۰۰۹) دریافتند که محافظه‌کاری پیش‌رویدادی (محافظه‌کاری نامشروط یا ترازنامه) با اطلاعات حسابداری با کیفیت بالاتر و هزینه سرمایه پایین‌تر و محافظه‌کاری پس‌رویدادی (محافظه‌کاری مشروط یا عایدات) با اطلاعات حسابداری با کیفیت پایین‌تر و هزینه سرمایه بالاتر مرتبط‌اند.

کردستانی و امیریگی لنگرودی (۱۳۸۷)، در پژوهشی، رابطه عدم تقارن زمانی سود و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام (MTB) را به‌عنوان معیار شناخته‌شده‌ای از محافظه‌کاری، با استفاده از اطلاعات صورت‌های مالی و قیمت سهام ۱۰۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ بررسی کردند. نتایج تحقیق آنها، بر وجود رابطه‌ای منفی بین عدم تقارن زمانی سود و نسبت MTB به‌عنوان دو معیار سنجش محافظه‌کاری دلالت دارد که از نظر آماری معنی‌دار است.

1. Ryan, G. R.

2. Barth, M.

3. Bandyopadhyay, Chen, Huang.

هرچه دوره برآورد معیار عدم تقارن زمانی سود طولانی تر شود، این رابطه نیز منفی تر می شود.

رضازاده و آزاد(۱۳۸۷)، در پژوهشی، رابطه عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران و میزان محافظه کاری در گزارشگری مالی را با استفاده از اطلاعات مربوط به نمونه ای از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵ تبیین و در تحقیق خود، برای اندازه گیری عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه کاری به ترتیب از دامنه تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام استفاده کردند. نتایج تحقیق آنها بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی دار میان عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران و سطح محافظه کاری اعمال شده در صورت های مالی است. علاوه بر این، نتایج تحقیق آنان نشان داد که تغییر عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران موجب تغییر در محافظه کاری می شود.

یافته های مشابهی، محمدآبادی و حصارزاده(۱۳۸۸)، در بررسی رابطه محافظه کاری با میزان توزیع سود و پایداری آن، با استفاده از داده های ۹۸ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۵-۱۳۷۹، نشان داد که با افزایش محافظه کاری، توزیع سود سهام کاهش می یابد؛ همچنین شواهد متقاعدکننده ای که حاکی از کاهش پایداری سود همزمان با افزایش محافظه کاری باشد، وجود ندارد.

دستگیر، کریمی و مرادی(۱۳۸۸)، در بررسی خود درباره تأثیر خصوصیات کیفی مرتبط با محتوای اطلاعات بر کیفیت سود حسابداری، با استفاده از اطلاعات ۱۰۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۵ (دوره ۷ ساله)، از تحلیل عاملی جهت طبقه بندی شرکت های نمونه آماری به شرکت های باکیفیت و بی کیفیت استفاده کردند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که ضریب واکنش سود(ERC) و R^2 ناشی از رگرسیون قیمت و سود، با افزایش کیفیت سود که به اتخاذ تصمیمات مفید منجر می شود معمولاً افزایش می یابد. این

یافته ها یا مفاهیم مطرح شده در چهارچوب مفهومی مبنی بر اینکه ویژگی های کیفی اطلاعات، اطلاعات مربوط به سود را برای تصمیم گیری مفید می سازد نیز مطابقت دارد؛ اما در رابطه با ارجحیت نسبی سرمایه گذاران نسبت به مربوط بودن و قابل اتکا بودن ERC و R^2 ناشی از رگرسیون های انجام شده روند منظمی در چند دوره مورد بررسی طی نمی شود و به همین دلیل نمی توان درباره ارجحیت نسبی سرمایه گذاران نسبت به مربوط بودن و قابل اتکا بودن قضاوت صحیحی داشت.

نتایج تحقیق خدای پور و ترک زاده ماهانی(۱۳۹۰)، در بررسی تأثیر مالیات بر محافظه کاری در گزارشگری مالی و نیز مربوط بودن اطلاعات حسابداری با استفاده از اطلاعات پنج ساله (۱۳۸۷-۱۳۸۳) شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشان داد که در شرکت هایی که خالص جریان نقدی عملیاتی آنها بسیار بزرگتر از درآمد مشمول مالیات آنها است، میزان محافظه کاری بیشتر از سایر شرکت ها است اما در مورد شرکت هایی که خالص جریان نقدی عملیاتی آنها بسیار کوچکتر از درآمد مشمول مالیات آنها است، نمی توان گفت که میزان محافظه کاری کمتر از سایر شرکت ها است؛ علاوه بر این، یافته های پژوهش نشان داد که مالیات نه تنها میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری را که شرکت ها ارائه می کنند کاهش نمی دهد، بلکه باعث افزایش آن نیز می شود.

کردستانی و ایرانشاهی(۱۳۹۱)، تأثیر محافظه کاری بر میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام را با استفاده از اطلاعات ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۷ ساله ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸ بررسی کردند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام در شرکت های با درجه محافظه کاری بالا و پایین، تفاوت معناداری با هم ندارد؛ به عبارت دیگر، درجه محافظه کاری شرکت ها، تأثیری بر محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری آنها ندارد. نتایج تحقیق نیکبخت و حاجی عظیمی(۱۳۹۲)،

در بررسی تأثیر محافظه‌کاری مشروط بر قابلیت اتکای اطلاعات و به‌موقع‌بودن افشا با استفاده از اطلاعات ۱۴۲ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹، حاکی از آن است که اعمال محافظه‌کاری مشروط، قابلیت اتکای اطلاعات افشاشده توسط شرکت‌ها را کاهش می‌دهد و موجب افزایش نوسان در پیش‌بینی‌ها و تفاوت آن با مقادیر واقعی می‌شود.

۳. فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی:

محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱. محافظه‌کاری بر مربوط‌بودن اطلاعات حسابداری تأثیر دارد؛
۲. محافظه‌کاری بر قابل‌اتکا بودن اطلاعات حسابداری تأثیر دارد.

۴. روش تحقیق

هدف از این پژوهش، کشف تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری است؛ لذا این پژوهش از لحاظ روش، علی‌پس از وقوع و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری در این تحقیق، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است که سهام آنها در طول بازه زمانی تحقیق (۱۳۸۳ تا ۱۳۹۰) به‌طور مداوم معامله شده باشد. نمونه آماری، از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده و شامل شرکت‌هایی است که مجموعه شرایط زیر را داشته باشند:

— سال مالی آنها منتهی به پایان اسفندماه باشد؛

— اقلام صورت‌های مالی آنها به نحوی که توسط

شرکت‌ها گزارش شده است، برای دوره ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۰ موجود باشد؛

— سهام شرکت‌های یادشده از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۰ به‌طور مداوم در بورس اوراق بهادار تهران معامله شده و نماد آن بیش از ۴ ماه متوقف نشده باشد؛

— شرکت‌های سرمایه‌گذاری در جامعه آماری را شامل نباشد؛

— جهت ارزیابی و اندازه‌گیری برخی از متغیرها، به اطلاعات سال‌های قبل از دوره مورد رسیدگی نیاز است، به همین دلیل شرکت‌هایی مدنظر قرار گرفته‌اند که از سال ۱۳۷۹ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده‌اند.

با توجه به مجموعه شرایط یادشده، ۷۰ شرکت از ۱۹ صنعت در دوره زمانی ۱۳۸۳-۱۳۹۰ انتخاب شده‌اند. اطلاعات موردنیاز شرکت‌ها از طریق بانک‌های اطلاعاتی تدبیرپرداز و سایت رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار و نیز از سایت کدال و سایت RDIS گردآوری و سپس با جمع‌بندی و محاسبات موردنیاز در صفحه‌گسترده نرم‌افزار اکسل برای تجزیه و تحلیل، آماده شده است؛ درضمن، تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

۵. اندازه‌گیری محافظه‌کاری

گیولی و هاین^۱، اقلام تعهدی غیرعملیاتی (اختیاری) را برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری به کار گرفتند. به عقیده آنها، محافظه‌کاری زمانی در شناسایی و گزارش رویدادهای مالی اعمال می‌شود که نخست، مدیریت با ابهام و نبود اطمینان مواجه و ناگزیر از انتخاب یک گزینه از بین دو یا چند گزینه باشد؛ دوم، روشی انتخاب و اجرا شود که به کمترین مقدار ممکن برای سود انباشته منجر شود. گیولی و هاین به این دلیل از اقلام تعهدی (اختیاری) (غیرعملیاتی) استفاده می‌کنند که از یک سو، حسابداری تعهدی مجرایی

برای اعمال محافظه‌کاری است و از سوی دیگر، اعمال اختیار از جانب مدیران سازمان‌ها در شرایط نبود اطمینان، زمینه پیدایش محافظه‌کاری را فراهم می‌آورد. جمع اقلام تعهدی و اقلام تعهدی اختیاری (غیرعملیاتی) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\begin{aligned} ACC_{it} &= (NI_{it} + DEP_{it}) - CFO_{it} \\ OACC_{it} &= \Delta (AR_{it} + I_{it} + P_{it}) - \Delta (AP_{it} + TP_{it}) \\ NOACC_{it} &= ACC_{it} - OACC_{it} \end{aligned}$$

نتایج حاصل از این مدل براساس مدل گیولی و هاین این است که هرچه اقلام تعهدی غیرعملیاتی پایین‌تر باشد، محافظه‌کاری بالاتر خواهد بود (مهرانی و محمدآبادی، ۱۳۸۸). برای همگن‌سازی مقادیر متغیرهای مستقل با متغیر وابسته و کاهش پراکندگی ضرایب رگرسیون، شاخص محافظه‌کاری به صورت نسبت و به شرح زیر محاسبه شده است:

$$CON = 1 - \frac{NOACC}{ACC}$$

در داده‌های حاصل از فرمول فوق، هرچه شاخص محافظه‌کاری (CON) بیشتر باشد، میزان محافظه‌کاری بالاتر خواهد بود.

۶. ارزیابی ویژگی‌های کیفیت اطلاعات حسابداری

۶-۱. مربوط بودن

برای ارزیابی این ویژگی، از توانایی پیش‌بینی سود جاری برای سود آتی استفاده می‌شود که نحوه اندازه‌گیری آن به صورت زیر است:

$$E_{t+1} = \gamma_0 + \gamma_1 E_{t+et}$$

شایان ذکر است که برای محاسبه پارامترهای فوق از طریق مدل خود بازگشتی، هر دوره ۴ سال در نظر گرفته شده؛ برای مثال، برای محاسبه شاخص مربوط بودن سال ۸۳ که شروع دوره تحقیق است اطلاعات ۴ سال قبل (یعنی

از سال ۸۰ تا سال ۸۳) در نظر گرفته شده است. در این تحقیق، با استفاده از مدل رگرسیون خودبازگشتی مرتبه اول سود آتی با سود جاری برای دوره ۴ سال قبل تا سال جاری، میزان R^2 با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه و به عنوان شاخص مربوط بودن سود سال جاری در نظر گرفته شده است.

۶-۲. قابل اتکا بودن

اطلاعاتی قابل اتکا است که عاری از خطا و جانب‌داری باشد. کامل بودن، صحیح بودن، بی‌طرفانه بودن و قابلیت تأیید داشتن، از نشانه‌های قابل اتکا بودن اطلاعات حسابداری است. برای اندازه‌گیری قابلیت اتکا در این تحقیق، از معیار پایداری سود استفاده شده است. هرچه سود به معنی تکرار (استمرار) سود جاری است؛ هرچه پایداری سود بیشتر باشد، یعنی شرکت توان بیشتری برای حفظ سودهای جاری دارد و فرض می‌شود کیفیت سود شرکت بالاتر است. پایداری سود، از جمله ویژگی‌های کیفی سود حسابداری است که مبتنی بر اطلاعات حسابداری است. برای اندازه‌گیری پایداری سود، در تحقیق حاضر از معادله‌ای که فریمن و همکاران (۱۹۸۲) معرفی کرده‌اند، استفاده شده که در آن β_1 نشان‌دهنده پایداری سود است؛ به این ترتیب که هرچه ضریب β_1 به یک نزدیک‌تر باشد، پایداری سود بیشتر است و وقتی به صفر نزدیک‌تر باشد، ناپایداری سود بیشتر است.

$$ROA_{t+1} = \beta_0 + \beta_1(ROA_t) + \varepsilon_t$$

در این رابطه، ROA_t نسبت سود خالص به دارایی‌ها است و β_1 شاخصی برای پایداری سود است.

۷. آمار توصیفی

در روش‌های توصیفی تلاش می‌شود با ارائه جداول و استفاده از معیارهای آمار توصیفی نظیر شاخص‌های مرکزی و پراکندگی، داده‌های پژوهش توصیف شود، تا این امر به شفافیت موضوع کمک کند. نتایج شاخص‌های

توصیفی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج آمار توصیفی

متغیرها	تعداد	میانه	انحراف معیار	دامنه تغییرات	حداقل	حداکثر
Conservatism	۵۶۰	۰/۶۷۸	۶/۱۱	۹۹/۹۷	-۴۸/۳۶	۵۱/۶۱
Relevance	۵۶۰	۰/۴۱	۰/۳۴	۰/۹۸۹۶	۰/۰۰۰۴	۰/۹۹
Reliability	۵۶۰	۰/۳۹	۱/۳۱	۱۹/۶۸	-۴/۸۲	۱۴/۸۶
Size	۵۶۰	۲۶/۱۸	۱/۶۲	۷/۹۸	۲۲/۷۹	۳۰/۷۰
Lev	۵۶۰	۰/۷۲	۰/۶۳	۷/۶۳	۰/۰۲	۷/۶۵
MTB	۵۶۰	۳/۱۹	۱۰/۰۱	۱۴۸/۰۱۷	۰/۰۱۳	۱۴۸/۰۳

محافظه کاری (Conservatism)، مربوط بودن (Relevance)، قابل اتکا بودن (Reliability)

۸. آزمون نرمال بودن داده‌ها

برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (k-S) استفاده شده است. از آنجا که توزیع داده‌ها در ابتدا نرمال نبوده، برای رفع این مشکل تبدیل $\ln(1/V^2)$ بر روی داده‌ها اعمال شده است. نتایج حاصل از خروجی نرم افزار SPSS در جدول زیر نشان می‌دهد که sig همه داده‌ها بیشتر از ۵ درصد است ($P\text{-value} > 0/05$) و داده‌ها از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند:

با توجه به اطلاعات جدول ۱، ملاحظه می‌شود که انحراف معیار مربوط به متغیر نسبت ارزش بازار به دفتری (۱۰/۰۱) از بقیه متغیرها بیشتر است. از طرفی، انحراف معیار متغیر مربوط بودن ۰/۳۴ است؛ و این عدد نشان‌دهنده آن است که مشاهدات مربوط به متغیر مربوط بودن جواب‌های معتبرتری ارائه می‌دهد.

جدول ۲. آزمون نرمال بودن توزیع متغیرها براساس $\{ \ln(1/V^2) \}$ با استفاده از آزمون K-S

تعداد	آماره z معنی داری	Conservatism	Relevance	Reliability
۵۶۰	K-S sig	۰/۷۶۲	۱/۰۴۱	۱/۳۱۷
		۰/۵۳۱	۰/۰۹۳	۰/۱۰۶

۹. آزمون همبستگی

در این تحقیق، از آنجا که داده‌ها نرمالیزه شده‌اند، برای بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون^۱ استفاده شده که نتایج آن در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۳. مدل همبستگی پیرسون — نتایج SPSS

متغیرها	CON	Relevance	Reliability	Size	Lev	MTB
Correlation(r) p-value	۱ -	-۰/۰۴۸ ۰/۲۵۸	۰/۰۶۷ ۰/۱۱۶	۰/۰۰۱ ۰/۹۹۰	۰/۰۵۴ ۰/۲۰۱	-۰/۰۰۲ ۰/۹۶۳
Correlation(r) p-value		۱ -	۰/۰۴۶ ۰/۲۷۸	۰/۰۲۴ ۰/۵۷۶	-۰/۰۰۴ ۰/۹۳۴	-۰/۰۱۱ ۰/۸۰۴
Correlation(r) p-value			۱ -	-۰/۰۴۵ ۰/۲۸۷	۰/۰۰۵ ۰/۹۱۱	-۰/۰۱۵ ۰/۷۱۹
Correlation(r) p-value				۱ -	-۰/۱۰۴ ۰/۰۱۴	۰/۳۰۱ ۰/۰۰۰
Correlation(r) p-value					۱ -	-۰/۰۶۰ ۰/۱۵۶
Correlation(r) p-value						۱ -

عدد $r=0/046$ ($r=0/046$) در جدول ۳ نشان می‌دهد که احتمال دارد بین دو متغیر «مربوط بودن» و «قابل اتکابودن» رابطه مثبت وجود داشته باشد؛ اما از آنجا که $\text{sig}=0/278$ بزرگ‌تر از $0/05$ است، این ضریب همبستگی به‌دست‌آمده نیز معنادار نیست.

— به این ترتیب، با توجه به جدول ۳، بین متغیر «محافظة کاری» و متغیرهای کنترلی «اندازه شرکت»، «اهرم مالی» و «نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری» — که مقدار $P\text{-value}$ محاسبه‌شده در آنها به‌ترتیب عبارت‌اند از $\text{sig}=0/990$ ، $\text{sig}=0/201$ و $\text{sig}=0/963$ و همه آنها بزرگ‌تر از $0/05$ است — رابطه معناداری وجود ندارد.

— نتایج داده‌های جدول ۳ همچنین حاکی از آن است که رابطه بین متغیرهای «مربوط بودن» و «قابل اتکابودن» با متغیرهای کنترلی معنادار نیست.

داده‌های جدول ۳ به ضریب همبستگی پیرسون مربوط است. خروجی جدول نشان می‌دهد که:

— ضریب همبستگی بین دو متغیر «محافظة کاری» و «مربوط بودن» $-0/048$ است ($r=-0/048$)، و این نشان می‌دهد که احتمال دارد بین دو متغیر همبستگی منفی وجود داشته باشد؛ اما مقدار $P\text{-value}$ محاسبه‌شده ($\text{sig}=0/258$) بزرگ‌تر از $0/05$ است، و این به این معنی است که ضریب همبستگی به‌دست‌آمده در سطح اطمینان $0/095$ معنادار نیست.

— ضریب همبستگی بین متغیرهای «محافظة کاری» و «قابل اتکابودن» $0/067$ است ($r=0/067$)، که نشان از آن دارد که احتمالاً بین دو متغیر همبستگی مثبت وجود دارد؛ اما مقدار $P\text{-value}$ محاسبه‌شده ($\text{sig}=0/116$) بزرگ‌تر از $0/05$ است، و این نشان می‌دهد که ضریب همبستگی به‌دست‌آمده معنادار نیست.

تحلیل رگرسیون چندمتغیره

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره و آزمون هبستگی استفاده شده و برای جلوگیری از خطای محاسباتی و اعتباردهی به نتایج تحقیق از صفحه گسترده Excel جهت پردازش داده‌ها و برای آزمون فرضیه‌های آماری از نرم‌افزار آماری SPSS بهره گرفته شده است. برای استخراج معادله رگرسیون در این تحقیق، با وجود متغیر مستقل «محافظة کاری» (Con)، از سه متغیر کنترل «اندازه شرکت» (Size)، «اهرم مالی شرکت» (Lev) و «نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری» (M/B) استفاده شده

است. با استفاده از نرم‌افزار SPSS، ارزش هر کدام از متغیرهای مستقل (اصلی و کنترلی) محاسبه و در آزمون فرضیه‌ها در مدل رگرسیون اثر آنها بر روی متغیرهای وابسته «مربوط بودن» و «قابل اتکابودن» بررسی شده است.

معادله خط رگرسیون چندمتغیره در این تحقیق به صورت زیر تعریف شده (که در آن تأثیر متغیرهای مستقل یک بار بر روی متغیر وابسته Relevance و یک بار نیز بر روی متغیر وابسته Reliability بررسی شده) است:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1(Con)_{it} + \beta_2(Lev)_{it} + \beta_3(Size)_{it} + \beta_4(M/B)_{it} + \varepsilon_{it}$$

۱۰. رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس

آزمون فرضیه اول

H_0 : محافظه کاری بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری تأثیر ندارد؛
 H_1 : محافظه کاری بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری تأثیر دارد.

جدول ۴. تحلیل واریانس در رگرسیون چندمتغیره — متغیر وابسته: Relevance

Model	توزیع F	p-value sig	R ²	R ² تعدیل شده	دوربین - واتسون D-W
رگرسیون (reg)	۰/۴۴۵	۰/۷۷۶	۰/۰۰۳	-۰/۰۰۴	۱/۷۰۰

— با توجه به نتیجه به دست آمده برای P-value (۰/۷۷۶) در آماره F — که بزرگتر از ۰/۰۵ است — این مدل در آماره F معنادار نیست.
 — آماره دوربین - واتسون برای مشاهدات نمونه آماری، عدد ۱/۷۰۰ را نشان می‌دهد؛ و از آنجا که این عدد بین اعداد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد (۱/۵ < ۱/۷ < ۲/۵)، استقلال بین

خطاها (عدم همبستگی بین خطاها) تأیید می‌شود.
 — ضریب $R^2 = -۰/۰۰۴$ تعدیل شده در جدول ۴ نشان می‌دهد که $-۰/۰۰۴$ — تغییرات متغیر «مربوط بودن»، ترکیبی خطی از «محافظة کاری»، «اهرم مالی»، «اندازه شرکت» و «نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری» به حساب می‌آید اما بسیار ناچیز است.

جدول ۵. مدل رگرسیون چندمتغیره — متغیر وابسته: Relevance

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد شده	آماره t	(sig)p-value
β_0	-۲/۲۷۵	-	-۱/۷۲۴	۰/۰۸۵
Con	-۰/۰۴۰	-۰/۰۴۸	-۱/۱۲۹	۰/۲۵۹
Size	۰/۰۳۳	۰/۰۳۰	۰/۶۶۴	۰/۵۰۷
Lev	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	۰/۰۱۱	۰/۹۹۱
M/B	-۰/۰۰۴	-۰/۰۱۹	-۰/۴۳۸	۰/۶۶۲

آزمون فرضیه دوم

H_0 : محافظه کاری بر قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری

تأثیر ندارد؛

H_1 : محافظه کاری بر قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری

تأثیر دارد.

نتایج به دست آمده از جدول ۷ نشان می دهد که هیچ یک از متغیرهای Con و کنترلی در مدل معنی دار نیستند، چرا که مقدار P-value محاسبه شده در آنها بزرگ تر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین، فرضیه صفر را نمی توان رد کرد و لذا فرضیه تحقیق رد می شود، یعنی «محافظه کاری» بر «قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» تأثیر ندارد که مشابه آن در تحقیق مشایخی و دیگران (۱۳۸۸) نیز مشاهده می شود.

جدول ۶. تحلیل واریانس در رگرسیون چندمتغیره — متغیر وابسته: Reliability

Model	توزیع F	p-value sig	R ²	R ² تعدیل شده (ضریب تعیین)	دوربین واتسون D-W
رگرسیون (reg)	۰/۹۰۴	۰/۴۶۱	۰/۰۰۶	-۰/۰۰۱	۲/۰۱۳

— ضریب $R^2 = -۰/۰۰۱$ تعدیل شده در جدول ۶ — که نزدیک به صفر است — نشان می دهد که واریانس متغیر «قابل اتکابودن» را نمی توان ترکیبی خطی از «محافظه کاری»، «اهرم مالی»، «اندازه شرکت» و «نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری» به حساب آورد.

— با توجه به نتیجه به دست آمده برای p-value (۰/۴۶۱) در آماره F — که بزرگ تر از ۰/۰۵ است — این مدل هم در آماره F معنادار نیست.

— آماره دوربین - واتسون برای مشاهدات نمونه آماری در جدول ۶، عدد ۲/۰۱۳ را نشان می دهد؛ و از آنجا که این عدد بین اعداد ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد (۲/۰۱ < ۱/۵ < ۲/۵)، استقلال بین خطاها (عدم همبستگی بین خطاها) تأیید می شود.

جدول ۷. مدل رگرسیون چندمتغیره- متغیر وابسته: Reliability

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد شده	آماره t	(sig)p-value
β_0	۰/۴۸۲	-	۰/۳۳۹	۰/۶۹۰
Con	۰/۰۵۲	۰/۰۶۷	۱/۵۷۵	۰/۱۱۶
Size	-۰/۰۴۶	-۰/۰۴۵	-۱/۰۰۹	۰/۳۱۴
Lev	-۰/۰۱۰	-۰/۰۰۴	-۱/۰۸۵	۰/۹۳۲
M/B	۰/۰۰۰	-۰/۰۰۲	-۰/۰۴۱	۰/۹۶۸

کولموگروف استفاده شد. نتایج نشان داد که داده‌های متغیر مستقل «محافظه‌کاری» و متغیرهای وابسته شاخص‌های «مربوط بودن» و «قابل اتکابودن»، از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند.

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که در فرضیه اول، بین متغیرهای «محافظه‌کاری» و «مربوط بودن اطلاعات» رابطه معناداری وجود ندارد. در آزمون رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس، نتایج حاکی از عدم همبستگی بین خطاهای مدل بود. با دخالت متغیرهای کنترلی، نشان داده شد که فرضیه اول تحقیق رد می‌شود، یعنی «محافظه‌کاری» بر «مربوط بودن اطلاعات حسابداری» تأثیر ندارد؛ یافته‌های مربوط به جدول همبستگی پیرسون در آزمون فرضیه دوم نیز نشان داد که بین «محافظه‌کاری» و «قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری» رابطه مثبت بسیار ضعیفی وجود دارد. اما نتایج حاصل از آزمون رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس به‌صراحت نشان داد که با دخالت متغیرهای کنترلی در معادله رگرسیون، رابطه میان «محافظه‌کاری» و «قابل اتکابودن اطلاعات» معنی‌دار نیست و فرضیه تحقیق رد می‌شود، یعنی «محافظه‌کاری» بر «قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری» تأثیر ندارد.

نتایج به‌دست آمده از جدول ۷ نشان می‌دهد که هیچ‌یک از متغیرهای Con و کنترلی در مدل معنی‌دار نیستند، چراکه مقدار P-value محاسبه شده در آنها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین، فرضیه صفر را نمی‌توان رد کرد و لذا فرضیه تحقیق رد می‌شود، یعنی «محافظه‌کاری» بر «قابل اتکابودن اطلاعات حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» تأثیر ندارد که مشابه آن در تحقیق مشابهی و دیگران (۱۳۸۸) نیز مشاهده می‌شود.

با توجه به نتایج هر دو جدول، می‌توان نتیجه گرفت که «محافظه‌کاری» بر «کیفیت اطلاعات حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» تأثیر ندارد.

۱۲. نتیجه‌گیری

در این مقاله، تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شد. «محافظه‌کاری» با استفاده از مدل گبولی و هاین، «مربوط بودن» با استفاده از روش سود آتی با سود جاری، و «قابل اتکابودن» با استفاده از پایداری سود اندازه‌گیری شده است. نمونه آماری، ۷۰ شرکت بورس اوراق بهادار تهران را دربر می‌گرفت که با استفاده از روش همبستگی و رگرسیون چندمتغیره آزمون شدند؛ و جهت نرمال کردن داده‌های نمونه تحقیق، از آزمون اسمیرنف -

۱۳. پیشنهادها

۱۳-۱. پیشنهادهای حاصل از تحقیق

— نتایج حاصل از فرضیه‌های تحقیق نشان داد که محافظه‌کاری بر قابلیت اتکا (پایداری) شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر ندارد؛ لذا پیشنهاد می‌شود که سازمان‌ها در ارائه اطلاعات، تلاش برای پایداری، تداوم و ثبات سود در دوره‌های زمانی، محافظه‌کارانه عمل نکنند.

— در این تحقیق، محافظه‌کاری، به عنوان عاملی محدودکننده، تأثیری در مربوط بودن اطلاعات نداشت؛ لذا پیشنهاد می‌شود مدیران سازمان‌ها در گزارش سود و زیان به استفاده‌کنندگان، به ارائه اطلاعات به صورت محافظه‌کارانه مبادرت نکنند.

— پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران تهیه و تدوین مبانی نظری گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری مالی، نتایج این تحقیق و تحقیقات مشابه داخلی را مدنظر قرار دهند و جایگاه مبانی نظری و ویژگی‌های کیفی خاص گزارشگری مالی از جمله محافظه‌کاری را با توجه به رویه‌های حسابداری تعیین کنند.

۱۳-۲. پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

— در این تحقیق، برای محاسبه محافظه‌کاری، از مدل گیولی و هاین استفاده شد. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، از مدل‌های دیگر محاسبه محافظه‌کاری نظیر مدل پنمن و ژانگ، مدل فلوس، ... استفاده شود.

— برای بررسی تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری در پژوهش حاضر، از دو بعد مربوط بودن و قابل‌اتکابودن استفاده شد. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، از ابعاد دیگر کیفیت اطلاعات مثل قابل‌مقایسه‌بودن، قابل‌فهم‌بودن و غیره استفاده شود.

— در این تحقیق برای محاسبه مربوط بودن و قابل‌اتکابودن به ترتیب از روش سود آتی با استفاده از سود

سال جاری و پایداری سود استفاده شده است. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده، از روش‌های دیگر محاسبه در این موارد استفاده شود.

— پیشنهاد می‌شود در کارهای آتی، برای محاسبه کیفیت اطلاعات حسابداری از تکنیک‌های دیگری استفاده شود.

— پیشنهاد می‌شود در سازمان حسابرسی، برای تدوین استانداردهای حسابداری از رویکرد واقع‌بینانه استفاده شود؛ زیرا رویکرد محافظه‌کارانه، در کیفیت اطلاعات از جنبه مربوط بودن و قابل‌اتکابودن بهبودی ایجاد نمی‌کند.

— در این تحقیق، تأثیر محافظه‌کاری بر کیفیت اطلاعات حسابداری بررسی شد. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، درباره تأثیر عوامل دیگری مانند هزینه‌های حسابرسی، اندازه سازمان، شیوه مدیریت، ... بر روی کیفیت اطلاعات حسابداری تحقیق شود.

کتابنامه

خدایمی‌پور، احمد و ترک‌زاده ماهانی، علی. پاییز ۱۳۹۰. «مالیات و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری»، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی، سال سوم، شماره سوم، ص ۱۲۷.

دستگیر، محسن و کریمی، فرزاد، مرادی، امین. بهار ۱۳۸۸. «اثر خصوصیات کیفی مرتبط با محتوای اطلاعات بر کیفیت سود»، فصلنامه بررسی‌های حسابداری مالی، سال اول، ش ۱، ص ۳۸.

رضازاده، جواد و آزاد، عبدالله. زمستان ۱۳۸۷. «رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۵، ش ۵۴، ص ۶۳.

کمیته تدوین سازمان حسابرسی. ۱۳۸۰. «استانداردهای حسابرسی»، نشریه ۴۵۶، تهران: سازمان حسابرسی.

کردستانی، غلامرضا و امیریگی لنگرودی، حبیب. تابستان ۱۳۸۷. «محافظه‌کاری در گزارشگری مالی: بررسی رابطه

Kohlbeck, Mark & Warfield, T. 2005. "The Effects of Principles-based Accounting Standards on Accounting Quality", SSRN Website.

Nan, L. & Wen, X. 2010. "Conservatism Effects on Capital Structure Efficiency and Accounting Information Quality", <http://ssrn.com>.

Price, R. A. 2005. "Accounting Conservatism and the Asymmetry in the Earnings Response to Current and Lagged Returns", <http://www.ssrn.com>.

Ryan, G. R. 2006. "Identifying Conditional Conservatism", *The European Accounting Review* 15, 511-525.

عدم تقارن زمانی سود و MTB به عنوان دو معیار ارزیابی محافظه کاری»، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۵، ش ۵۲، ص ۹۱-۹۴.

کردستانی، غلامرضا و ایرانشاهی، محمد. ۱۳۹۱. «تأثیر محافظه کاری بر میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام»، فصلنامه دانش حسابرسی، سال دوازدهم، ش ۴۶، ص ۱۸-۳۳.

مهرانی، ساسان و محمدآبادی، مهدی. ۱۳۸۸. «روش های اندازه گیری محافظه کاری»، بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال بیست و سوم، ش ۲۰۶، ص ۵۸-۶۳.

مشایخی، بیتا؛ محمدآبادی، مهدی؛ حصارزاده، رضا. تابستان ۱۳۸۸. «تأثیر محافظه کاری حسابداری بر پایداری و توزیع سود»، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶، ش ۵۶، ص ۱۰۷.

نیکبخت، محمدرضا و حاجی عظیمی، فرزاد. تابستان ۱۳۹۲. «تأثیر محافظه کاری مشروط بر قابلیت اتکای اطلاعات و به موقع بودن افشا»، مجله پژوهش های حسابداری مالی، سال پنجم، شماره دوم، ۱۳۹۲، ص ۳۳-۵۲.

Bandyopadhyay, S.; Chen, C.; Huang, A. G.; Jha, R. 2009. "Accounting Conservatism and the Trade-off between Relevance and Reliability of Current Earning", <http://www.ssrn.com>.

Barth, M.; Wayne, L.; Lang, M. 2008. "International Accounting Standards and Accounting Quality", *Journal of Accounting Research* 46(3).

Balachandran, S. V. & Mahanram, P. S. 2006. "Conservatism and the Value Relevance of Accounting Information", Unpublished Working Paper, Columbia University.

Chan, A. L. G.; Hin, S. W. J.; Strong, N. 2009. "Accounting Conservatism and the Cost of Equity Capital", Online, SSRN Website.